

Islohot va samara

Инсонпарварлик, кечиримлилик ва меҳр-оқибат ярашув институти ушбу қадриятларни ўзида тўлиқ мужассамлаштирган

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Албатта, бунинг ҳам ўзига яраша талаблари бор. Чончонки, ярашув тўғрисидаги ариза билан мурожаат килишдан олдин айланувчи, гумон килинувчи, судланувчи жиноят оқибатида етказилган зарарни барта-рафа этган бўлиши керак.

Конундаги белгилаб кўйилганидек, ярашув тўғрисидаги ариза сурширув, дастлабки терговининг истаган боскичида берилши мумкин. Шахс гумон килинувчи, айланувчи тарикасида ишда иштирор этишга жалб килинувчи, судланувчи эса жиноят ишини кўриб чиқаётган биринчи боскич суди алохидаги хонага маслаҳатга киргunga кадар ярашув тўғрисидаги ариза билан мурожаат килиши хукукига эга.

Мисол учун жабрланувчи Р. Тошпўлатова ҳам судга иктиёрий равишда ариза билан мурожаат килган. У ўзининг аризасида гумон килинувчи, ўғли ўзги Рустам Тошпўлатов кечирим сўраб, даволанишига ёрдам бергани, моддий ва маънавий зарарни тўлиқ қоплаганини, гумонланувчи билан иктиёрий равишда ярашганини килинган ва унга нисбатан эндиликада даъвоси йўклигини билдириб, жиноят ишини ҳарадатдан тутагишига сўраган. Ўз навбатида Р. Тошпўлатов ҳам судга ариза берид, айбига икрорлигини, жабрланувчининг даволаниши ҳарадатларни қоплаганини, содир этган килиманинг оқибатини тушиуни тутагишини билдирган.

Бинобарин, ушбу жиноят ишини Жиноят кодексининг 66-моддаси асосида тутагиши учун монеълик қўладиган ҳолатлар мавжуд эмас. Чунки иш бўйича гумонланувчи Р. Тошпўлатов айбига икрор, жабрланувчининг даъвоси йўқ, етказилган зарарлар тўлиқ қопланган ва давлат манбаатларига

хеч кандай зарар етказилмаган.

Жабрланувчи ва гумон килинувчи томонидан ярашув тўғрисида берилган ариза судда ажрим килинди. Суд Жиноят кодексининг 109-моддаси 1-кисми билан гумон килинувчи Р. Тошпўлатовга оид жиноят иши бўйича суд мажлиси баённомасини тасдиқлади ва жиноят ишини юритувдан тутагиши тўғрисида ажрим чиқарди.

Хеч кимга сир эмас, ойлада пасту баланд гаплар бўйли турди. Юкорида мисол сифатида кептирилган она билан ўғил ўтасидаги низо ҳам ойлавий масала юзасидан гап талашишдан келиб чиқкан. Охири жанжалга айланган айтишув жабрланувчига тан жароҳати етказиши билан якун топган. Орадан вақт ўтиши билан жаҳларини ёнгтан она ҳам, ўғил ҳам қариндоши рошиларига путур етказмасликка ҳаракат килиши. Гувоҳи бўлганингиздек, бунда ўзаро меҳр-оқибат, кечиримлилик, бағрикенглик сингари миллий қадриятларимиз ифодаси бўлган ярашув институти хукукий асос бўйди.

Дарҳакат, амалдаги конунчилликка ярашув институтини киритилгани жиноят хукукий муносабатларни эркинлаштиришда самарали восита бўлмоқда. У жиноят жабрлинидан озод килиш воситаси сифатида шахснинг айбордлиги масаласини ҳал этмай турб, жиноят ишларини тутагиши учун асос вазифасини бажараётir. Бир сўз билан айтганда, ярашув институти жабрланувчининг хукукларини ишончили тарзда хўмоя килиш, мамлакатимизда судулганлик хотлатни камайтириш, инсонпарварлик таймойининг тушуниши билдирган.

Бинобарин, ушбу жиноят ишини Жиноят

кодексининг 66-моддаси асосида тутагиши учун монеълик қўладиган ҳолатлар мавжуд эмас. Чунки иш бўйича гумонланувчи Р. Тошпўлатов айбига икрор, жабрланувчининг даъвоси йўқ, етказилган зарарлар тўлиқ қопланган ва давлат манбаатларига

Жаҳонгир ТУРҒУНБОЕВ,
жиноят ишлари бўйича
Жиззах тумани судининг раиси

Жамият барқарорлугига еришиш, тинчлик-осоишишталикин таъминлаш — ҳар бир давлатнинг энг муҳим вазифаларидан бири саналади.

Мустақилликка эришгани мидан сўнг юртимизда жиноятчиликни камайтириш, унинг олдини олиш, жиноят содир этган шахсларни қайта тарбиялаш ва тўғри йўлга йўналтириша хизмат қиласидаги туб ислохотлар амала оширилди. Давлатимиз раҳбарининг ташабуси билан миллий конунчилигимиз такомиллаштирилди, суд-хукук соҳасида кенг кўллами ислохотлар амала оширилди.

Жиноят жазодан озод килиншинг самарали, энг оқиона усуспаридан бири — амнистия акти ҳам мустақиллик йилларидаги ўзгача маъно-мазмун касб эти. Амнистия асосидаги ижтимойи хавф катта бўлмаган жиноят содир этган шахсларга нисбатан бағрикенглиқ қилиш, шахсни жамиятдан ахратмаган холда жамоатчилик назоратида қайта тарбиялаш, унга ўзини тузатиб олиши учун имконият бериси каби инсонпарварлик тамойиллари дохётимиздан мустаҳкам ўрин етгалиди.

Мамлакатимизда ҳар йили муҳим саналар муносабати билан қабул килинаётган амнистия актига кўра, озодликка чиқсан ёки жиноят иши харакатдан тутатилган шахслар хаётдан ўзини топиб кетаётганлигига кўллаб мисол келтириш мумкин. Масалан, шу йилнинг 14 иони куни жиноят ишлари бўйича туман суди очик суд мажлисида Жиноят кодексининг 167-моддаси 2-қисми «а», «в», «г» бандлари,

бўйимга ходим сифатида ишга қабул килинган. «Суѓурта фаолияти тўғрисида»ги қонунга мувофиқ, З.Холматов бўйим ходими

ҳақида қалбаки хисобот тузиленган. Воситачилик учун иш ҳақи сифатида ана шу 80 миллион сўмнинг ўн фоизи — 8 миллион сўм З.Холматовнинг фермер хўжалиги хисоб рақамига ўтказилган.

Олий Мажлис Сенатининг 2009 йил 28 августдаги «Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги эълон қилинганинг ўн саккиз йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги қарорининг 7-бандида «Ушбу қарориниң 1- ва 2-бандларида кайд этилган шахслар томонидан содир этилган жиноятлар юзасидан олиб борилаётган барча ишлар тутатилсан» деб кўрсатилган. Суд З.Холматов содир этган кильмеш унча оигир бўймаган жиноятлар туркумига кириши, унинг аввал жиноят содир этимаганини иnobatga olib. З.Холматовга нисбатан амнистия қарорининг 7-бандида кўллаб, айбилик масаласини ҳал этимасдан турбий, жавобарликдан озод этиш тўғрисида вилоят прокурорининг ўринбосари томонидан киритилган итиноснома билан тақдим этилган хужматлар керак эти.

Бирор З.Холматов буткул бошқа ишлар билан шуғулланган. Ўтган йилнинг январь-май ойларida тумандаги фермер хўжаликлари раҳбарлари томонидан агентларнинг аралашувисиз пахта ва фалла ҳосилининг ихтиёрий сугурта ишлари амала оширилган. Ана шу иш учун бўйимнинг хисоб ракамига 80 миллион сўм пуб маблағи кутирилган. З.Холматов номидан 203 та фермер хўжалиги билан сугурта шартномаси тузилиб, уларга сугурта полослари берилгани

Etirof

Озод ва обод Ватан шукуҳи

(Давоми. Бошланиши биринчи бетда)

Юртбошимиз томонидан эълон қилинган қарорда Ватан истиколи учун жонларини фидо этган шахслар хотирасини яна бир карара кўнгилларимизда, ўйримиз, маҳалламизда ёд этишга aloҳида ургу берилган. Албатта, биз бу кутулғ, шонли ўйларда сочилиб колган истикол умидларни бирлаҳзага ҳам унтуганимиз йўқ. Олис тариҳдан турбий «Бизикм мулки Турон, амири Туркестондирмиз», деб куч-куват багишлаетган Соҳибкор Амир Темур ёки «Одами эрсанг, демагил одами, Ониким йўқ ҳаҳ, ғамидин гамиш сингаги хикматлари билан озодлик сурвратини чизиб кўрсатган Алишер Навоий ҳазратлари — ҳаммасини ёдлаб, ўрганиб келяпмиз. Ба бу жаранглар садосида уграйиб келаётган ёш аводдининг руҳиятидаги шахдамламида аник кўринади.

Яқиндагина ўзбекистон давлат консерваториясида Республикаизмизда иктидорли қизларининг рангли сўзанадек сурвратига солаётган нақшларидир.

Нициғиу тағифат

Маълумки, жиноят тўғрисида ёлғон хабар бериш — одил судловга қарши жиноятлар туркумига киради. Чунки бунда одил судлов идораларининг самарали фаолияти, Фуқароларнинг қонун билан ҳимоя қилинадиган ҳуқуқ ва манфаатларига пуртади.

Ёлғон хабар бериш

у нафақат ахлоқда зид, балки ҳуқуқий жавобгарликни ҳам кетириб чиқаради

Аслида, ёлғончилик ахлоқий жиноятдан ҳам асло олкандайди. Ёлғончи, субтисиз, лафзизим кимсалар бошқалар олдида бебурд бўйи қолади, уларнинг рост сўзига ҳам шубҳалани ҳарашади. Ёлғончининг ҳуқуқий оқибатларни ҳам кетириб чиқаради. Жумладан, ёзма ёки оғзаси киравиши бирор-бир тамом бўлган жиноят таъни таънига тайёрларлик кўрилаётганлиги ёдук тажовуз ҳақида ҳақиқатга тўғри келмайдиган, соҳа ҳаҳе берган шахс жиноят жавобгарликни туртади.

Шу жиноят турнинг ўзига хос хусусияти — унинг қасддан содир этилиши. Ёлғон ҳаҳе берган шахс ўзи маъмур қылган маълумотларнинг ҳақиқати тўғри келмаслигини яхши билсагина айборд деб топлади. Агар у ҳаҳе килинган ахборотни баҳолашда ҳақиқатан ҳам, адашган бўлса, жиноят жавобгарликни тортади.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — айбии оғирлаштиривчи холатларда — ёлғон ҳаҳе берши: а) айловнинг сўнчый далилларини вужудга кетирган холда; б) гарозгўйлик ниятиларидан; в) ушонгурху маффаатларни кўзлаб содир этилган, 3-қисмидан эса ўша ҳаракат оигир оқибатларга олиб келгани учун жавобгарлик бўлгиланган.

Айловнинг сўнчый далилларини вужудга кетирши деганда, жиноят алоқаси бўлган далилларининг соҳатлаштирилиши, масалан, соҳта гуваҳҳар кетирлиши, қандайдир хўжатлар, ёзувлар, фотосуратларни соҳатлаштиришга хоҳозлар тушилниади. Оғир оқибатлар эса, ёлғон ҳаҳе берши натижасида айланган шахснинг руҳияти бузилиши, ўзин-ўзи ўлдириши олиб келгани учун жавобгарлик бўлгиланган.

Айловнинг сўнчый далилларини вужудга кетирши деганда, жиноят алоқаси бўлган далилларининг соҳатлаштирилиши, масалан, соҳта гуваҳҳар кетирлиши, қандайдир хўжатлар, ёзувлар, фотосуратларни соҳатлаштиришга хоҳозлар тушилниади. Оғир оқибатлар эса, ёлғон ҳаҳе берши натижасида айланган шахснинг руҳияти бузилиши, ўзин-ўзи ўлдириши олиб келгани учун жавобгарлик бўлгиланган.

Шу ўнинда бевосита мисолларга мурожаат этиладиган бўлсак, жиноят ишлари бўйича Урганч

шахар судининг ҳуқимига кўра, А.Бадалова 2008 йилнинг 8 апрели куни Урганч шахар АИБГа ариза билан мурожаат қилиб, уйга ўрги тушгани ва ўрги 160.000 сўмниг Хива гиламини, 170.000 сўмлик «Самсунг» русумли телевизори ҳамда 2.000 АКШ долларини ўмариб кетганини байн килган. А.Бадалова бу ўргиликни Хива туманида яшовчи Рўзметов Ботирдан гуон килинди, чунки унга тегишил ҳайдовчилик гуваҳномаси билан транспорт воситасини қайд килиш гуваҳномаси билан транспорт воситасини таънилган. Ариза ёзиш мобайнида А.Бадалова ёлғон ҳаҳе берган таънида Жиноят кодексининг 237-моддаси билан жиноят жавобгарликни таънилган.

Бирор ҳаҳе берни туртадиган ҳаҳида охолтирилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

Ёлғон ҳаҳе берши Жиноят кодексининг 237-моддаси билан квалификация қилинади. Кодексининг шубҳа муддаси 3 та қисмдан иборат бўйи, 2-қисми — сўнчый далилларини вужудга кетирсанда ҳам жиноят жавобгарликни таънилган.

